Ålands landskapsregering

Asiakirjan nimi	Kirjeen nro
LAUSUNTO	63 Rk1a
Asian nro	Päiväys
ÅLR 2024/1463	19.3.2024

Viite
U 78/2018 vp

Yhteyshenkilö
Adrian Jansson
adrian.jansson@regeringen.ax

Eduskunnan hallintovaliokunta

minna-liisa.rinne@gov.fi
pirjo.sauramäki@gov.fi

Asia

Lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi rajanylisissä tilanteissa esiintyvien oikeudellisten ja hallinnollisten esteiden poistamismekanismista, COM(2023) 790 final 2018/0198(COD)

Tausta

Eduskunnan hallintovaliokunta pyysi 27.2.2024 maakunnan hallitukselta lausunnon koskien valtioneuvoston eduskunnalle lähettämää kirjelmää komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi rajanylisissä tilanteissa esiintyvien oikeudellisten ja hallinnollisten esteiden poistamismekanismista. Valiokunta pyysi saada maakunnan hallituksen vastauksen viimeistään 19.3.2024. Maakunnan hallitus on saanut valtioneuvoston kirjelmästä osittain käännetyn version, johon sisältyi valtioneuvoston kanta, asetuksen maantieteellinen soveltamisala ja vaikutukset kansalliseen lainsäädäntöön, mukaan lukien Ahvenanmaan maakunnan asemaan.

Asetusehdotus eroaa komission Euroopan parlamentille ja neuvostolle 29.5.2018 tekemästä asetusehdotuksesta (COM(2018) 373 final). Muutettu ehdotus tarkoittaa sitä, että jäsenvaltioiden on perustettava tai nimettävä yksi tai useampia rajat ylittäviä koordinaatiopisteitä, ja että komissiolle annetaan koordinointitehtäviä, joilla helpotetaan rajat ylittävien esteiden poistamista maa- ja meriraja-alueilla. Ehdotus ei koske jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiä esteitä. Ehdotusta sovellettaisiin rajat ylittäviin esteisiin kansallisen lainsäädännön mukaan eikä se komission mukaan vaikuta muihin unionin säädöksiin.

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltiot voivat valita, perustavatko ne yhden tai useampia rajat ylittäviä koordinaatiopisteitä kansallisella ja/tai alueellisella tasolla. Vierekkäiset jäsenmaat voivat myös päättää yhteisten koordinaatiopisteiden perustamisesta. Koordinaatiopisteitä voidaan perustaa erillisiksi viranomaisiksi tai julkisoikeudellisiksi elimiksi tai jo olemassa

olevien viranomaisten tai julkisoikeudellisten elinten yhteyteen. Koordinaatiopisteiden on perustettava raportoituja esteitä koskeva rekisteri. Esteistä voivat raportoida sekä yksityiset että julkiset elimet sekä luonnolliset henkilöt. Rajat ylittävää asiaa arvioituaan toimivaltaisen koordinaatiopisteen tulee vaihtaa asiaankuuluvia tietoja sen viereisen jäsenvaltion koordinaatiopisteen kanssa.

Komission tehtävänä olisi yhteydenpito kaikkiin koordinaatiopisteisiin, alan kehitystyön tukeminen jäsenvaltioissa, jäsenvaltioiden välisen kokemusten vaihdon edistäminen, luettelon julkaiseminen kaikista koordinaatiopisteistä sekä rajat ylittävien asioiden julkisen rekisterin ylläpito.

Asetuksen säännökset on toimeenpantava jäsenvaltioissa kuuden kuukauden sisällä asetuksen voimaantulosta.

Toimivallan jakautuminen

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:ssä säädetään, mitkä asiat kuuluvat maakunnan lainsäädäntövaltaan. Direktiivin soveltamisalaa ei ole erityisesti rajattu, vaan se koskee oikeudellisia ja hallinnollisia ongelmia yleisesti ottaen. Niiltä osin kuin tällaiset ongelmat koskevat Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:ssä tarkoitettuja asioita, direktiivi kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Kannanotto

Valtioneuvoston kirjelmää ei ole käännetty kokonaisuudessaan ruotsin kielelle. Ahvenanmaan itsehallintolain 28 §:n mukaan maakunnalta on pyydettävä lausunto laeista, joilla on erityistä merkitystä maakunnalle. Lain 38 §:n mukaan kirjeenvaihtokieli on ruotsi ja lausunnon antamiseen tarvittavat taustamateriaalit on annettava ruotsiksi. Maakunnan hallitus on tyytymätön siihen, että se ei saanut koko taustamateriaalia ruotsiksi lausuntonsa valmistelua varten, kun kyseessä on lainsäädäntö, jolla voi olla vaikutusta maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluviin asioihin. Lausuntonsa puutteellisten valmistelumahdollisuuksien pohjalta maakunnan hallitus toteaa seuraavaa.

Maakunnan hallitus toteaa, että lainsäädäntövalta kuluu maakunnalle siltä osin kuin direktiivissä tarkoitetaan sellaisia oikeudellisia ja hallinnollisia ongelmia, jotka koskevat Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:ssä tarkoitettuja asioita. Jos asetusehdotus hyväksytään, sen toimeenpano siis edellyttää, että maakunta perustaa oman koordinointipisteen.

Ahvenanmaa on rajaseutu, joka on riippuvainen lähialueiden kanssa tapahtuvasta vaihdosta ja liikenteestä. Ahvenanmaalla on hyvin vahvat siteet Ruotsiin, ja Ahvenanmaan ja Ruotsin yhteinen historia oli osa Ahvenanmaan itsehallinnon perusteita sen syntyessä 1920-luvulla. Suomi on Ruotsin ja Suomen välisellä 27.6.1921 voimaan tulleella Ahvenanmaan sopimuksella sitoutunut muun muassa siihen, että ahvenanmaalaisilla tulee

olla mahdollisuus turvata ja taata Ahvenanmaan saarten väestölle sen ruotsin kielen, kulttuurin ja paikallisten tottumusten säilyttäminen. Tämän mahdollistamiseksi on ratkaisevan tärkeää, että yhteydet Ruotsiin kyetään säilyttämään.

Maakunnan hallitus yhtyy valtioneuvoston esittämiin näkökohtiin yhteispohjoismaiseen rajaesteyhteistyöhön liittyen. Ahvenanmaan maakunnan hallitus osallistuu muodolliseen pohjoismaiseen yhteistyöhön Pohjoismaisen ministerineuvoston kautta ja sillä oma edustaja Rajaesteneuvostossa. Tämä yhteistyö on tärkeä osa maakunnan yhteydenpitoa Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kanssa. Yhteispohjoismainen rajaesteyhteistyö on merkittävää tiettyjen Ahvenanmaalle tärkeiden kysymysten, kuten Ahvenanmaan verorajan ja kauppamerenkulun, kannalta. Maakunnan hallitus pitää rajat ylittävän yhteistyön lisäämistä hyödyllisenä asiana, mutta toteaa tarvitsevansa lisäresursseja voidakseen nimetä koordinointipisteen.

Ministeri Ingrid Zetterman

Lakimies Adrian Jansson